

Socdaalkaygii Soomaaliya 2008

Xaalada Boosaaso iyo Barakacayaasha

WD.: Hassan Nuur

jointgroup@gmail.com

Boosaaso waqtigan waxay ku jirtaa marka ay ugu qabowdahay, sidaa awgeed dad badan ayaa magaalada ku sugar oo isugu jira dadka degan, dad ganacsi uu keenay, dad qaxooti ah iyo dadka adeeg maalmeedku uu keenay oo yimaada kana baxa. Hadaba inkastoo [magaaladii hore](#) aynu ku tilmaanay inay tahay magaalo kooban, hadana magaaladu waa mid cufan, dadka ku nool waa kuwo aad iyo aad uga badan tirada lagu qiyaaso inay ku noolyihiin, waxaynu kaloo wax ka soo sheegnay qaabka magaalada, dhaqaalaha, maamulka iyo nabadjelyada, hadaba maqaalkan waxaynu si gaar ah

ugu eegaynaa arimo guud oo ku saabsan magaalada siiba dhaqanka, iyadoo yoolkeenu yahay xaalada nololeed ee barakacayaasha.

Hadaba waa kumanyaal qaxooti ah, waxay ka yimaadeen badhtamaha iyo koonfurta Soomaliya iyo weliba dalalka deriska ah. Waxay ka soo carareen dagaalo, saboolnimo iyo gaajo, waxay joogaan Boosaasso oo ah halka lamadegaanku ku dhamaado. Magaaladu waa sidii xero qaxooti, waxaa ku nool kumanaan Barakacayaal ah oo hooy ay u yihiin jiingado iyo buushash isku qasan, waxaad arkaysaa guri wayn oo buushash ku hareeraysan yihiin. Dadku waxay kuu sheegayaan in qaxootigu sii badanayo. Marka aad marayso wadooyinka dhaadheer ee magaalada ku xidha dalka intiisa kale waxaad arkaysaa dad lugaynaya ama gaadiid saaran oo ka soo socda jihoyin kala duwan, sida dhinaca Burco, dhulka hawdka iyo gobolada dhexe,

kuwaasoo dhamaan ku jihaysan Boosaaso. Waxaa la ii sheegay in dadkaas hadafkoodu kala duwan yahay, laakiin ay ka midaysan yihiin hal ujeedo oo ah baadi goobka ay ugu jiraan sidii ay u heli lahaayeen nabad iyo nolol dhaanta tan ay ka yimaadeen.

Hadaba Barakacayaasha Boosaaso iyo waayaha nolosha

Da'yarta

Mustafe

Hadii aynu ku horayno dhinaca da'yarta, Mustafe waa wiil dhalin yaro ah oo 17 jir ah, wuxuu ka yimi dhinaca hawd, wuxuu ka mid yahay kumanaan dhalinyaro soomaaliyeed oo dalka gudihiisa ku barakacsan, isla markaana ay noloshu sida mawjadaha hadba dhan ula ciirayso. Wuxuu ii sheegay inuu waxbarashada aasaasiga ah qayb ahaan qaataay, sidaa awgeed uu wax akhriyi karo waxna qori karo. Mustafe isaga oo yar ayey hooyadii dhimatay, aabihiina ramadaankii la soo dhaafay ayuu geeriyyoday.

“Waxaanu deganayn tuulo, noloshayaduna miyiga ayey ku xidhnayd, abaarihii ayaa xoolihii naga dhamaadeen,aabana waa geeriyyoday sidaa awgeed reerkii oo dhan qofba meel ayuu u dhaqaqay, marka nasiib uma yeelan inaan waxbarashada dhamaysto” ayuu yidhi. Mustafe wuxuu joogaa magaalada Boosaaso, wuxuuna halkaa joogay muddo bil iyo badh ah. Bishii ugu danbaysay wuxuu ka shaqaynayey maqaaxi.

17 saacadood oo xidhiidh ayuu shaqeeyaa waana ku faraxsan yahay, waayo waxaa lagu tilmaami karaa inuu nasiib wanaagsan yahay. Dhinaca nolosha, magaalada kuma laha wax qaraabo dhaw oo kaalmayn karta, sidaa awgeed jiifka waa mid ay dhibaato ka haysato, marmarna debada ayuu seexdaa. Mar aan waydiiyey waxaa uu jeelaan lahaa, wuxuu ii sheegay inuu weli danaynayo waxbarashada, laakiin “duruufaha jira awgeed waxaa hadda wanaagsanaan lahayd inaan xirfad barto aan ku shaqaysan karo, waayo isma bixin karo hadaan waxbarasho u jeesto” ayuu yidhi.

Mustafe reerka intiisii kale hal wiil oo isaguna Boosaaso jooga ayuu meel kagaga og yahay, arintaasuna waa mid dareenkeeda leh. Hadaba sida muuqata Mustafe wuxuu ka mid yahay kumanaan dhalinyaro ah oo wareegaya dalka gudihiisa, kuwaas oo ay haysato daryeel la'aan iyo mustaqbal xumo aan la saadaalin karin. Waxay halis u yihin dhibaatooyin kala duwan oo aan halkan lagu soo koobi karin sida xadgubyo aan loo meel deyin, dhibaatooyinka maandooriyaha, nolosha oo la gasha inay noqdaan maleeshiyaad hubaysan, tahriibta, cudurro iyo jahli joogt ah iwm. Marka loo eego Mustafe waxaa jira kumanyaal caruur ah oo derbyada magaaloooyinka, xeryaha qaxootiga iyo dhulka miyiga ah ku dayacan, waxaa la odhan karaa waa xoog iyo maskax khasaaray.

Mahad iyo Magan

Mahad iyo magan waxay ka mid yihin da'yarta soomaaliyeed ee iyaguna ku barakacsan dalka gudihiisa. Da'doodu waa 14 iyo 13 jir, mudo ayey joogeen magaalada Boosaaso, waxay ka yimaadeen qoysas beeralay ah oo koonfurta Soomaaliya dega. Mahad wuxuu la joogaa hooyadii iyo saddex caruur ah oo ay walaalo yihin, isaga ayaa reerka u shaqeeya. Magan wuxuu la joogaa dad ay qaraabo yihin, saddex caruur ah ayaa la dhalatay, wuxuu ka war hayaa in ay joogaan magaalada Muqdisho, laakiin xaaladooda ma sheegi karo. Labadan dhalin yarada ah waa kuwo saaxiibo ah oo nolosha la xarbiyaya, sidaa awgeed iyaga iyo da'yar

badan oo kale oo la mid ah xisaabta uguma jirto inay heli karaan waxbarasho ama mustaqbal wanaagsan. Ma garan karaan waxa ay ku danbayn doonaan, sidaa awgeed kuuma sheegi karaan hadafkooda iyo rajadooda toona.

Mahad iyo Magan waxay shaqeeyaan labada gelin ee maalintii, mana laha waqtii cayiman, ugu badnaan kiiba wuxuu heli karaa hal dollar. Xaga dareenkooda waxay ii sheegeen hadii nolosha ay ku jiraan sii adkaato inay isku dayi doonaan sidii ay badaha uga talaabi lahaayeen. Mar aan wax ka waydiiyey bal inay jiraan wax dhibaatooyin ah inay magaalada kasoo wajahaan, waxay ii sheegeen inay jiraan ciyal wadooyinka isu taaga oo waxyeelo iyo aflagaadaba u gaysta “waxay nagu magaayaana garan mayno, cid looga dacwoodana ma jirto... “ ayey yidhaahdeen. Wuxaan waydiiyey inay yihin kuwo meherada suuqu ay iskiin tustay “maya, maya kuwaasi ciyal dadkoodu ladan yahay weeye...” ayey hadalka ku soo koobeen. Xaga shaqada lafteeeda waxay ii sheegeen inay jiraan dad waawayn oo qiimaha ay ugu shaqeeyaan qayb ahaan u diida.

Mahad bidix, Magan midig waxaa dhulka yaala qalabkii baalashka ee ay ku shaqaynayeen

Haweenka

Caasha waxay ka mid tahay dadka ku barakacsan dalka gudhiisa, sidaa awgeed waqtigii burburka ayey nolosha ula soo caariday dhinaca Boosaaso iyadoo dhalinyaro ah. Waxay magaalada degan tahay muddo 12 sano ah. Bilowgii waxay si aan joogto ahayn uga shaqayn jirtay xaafadaha, kadibna waxay bilowday ganacsiga yaryar ee suuqa, iyadoo ka bilowday miis ay waxyaalo yaryar ku iibiso, waxay shaqadaas soo waday muddo ku dhaw lix sano, kadibna waxay kiraysatay bogcad banaan, halkaas oo ay ka samaysatay buushka ay hadda ku nooshahay oo ay ku samayso cunto iyo shaah.

Caasha weligeed fursad uma helin waxbarasho, sidaa awgeed waxba ma akhrido waxna ma qorto. Mar aan wax ka waydiiyey dhibaatooyinka ay la kulantay intii ay noloshaan ku jirtay, waxay ii sheegtay inay soo mareen dhibaato badan oo aan halkan lagaga sheekayn karin.

Dhibaataada hadda haysata waxay sheegtay inay ka mid yihiin macaamiisheeda oo u badan dadka qaadka cuna “cuntada ayey amaaahdaan deetana way iska bixin kari waayaan, sidoo kale waxaa jira kuwo qaadku dilooday oo aan shaqaysan karin... maxaad samayn” ayey tidhi... Su'aal kale oo aan waydiiyey oo ahayd sida ay ku ogaan karto faa'iidada iyo khasaaraha, waxay ii sheegtay inay usbuucii ama labadii usbuucba hal mar adeega waawayn samaysato, sidaa awgeed marka aan wax iibsado ayaan

eegaa lacagta ii soo hadhay, sidaa ayaan ku ogaadaa inaan faa'iiday iyo in kale, weligayna sidaa ayaan adeegsanayey. Su'aal kale oo hadana aan waydiiyey ayaa ahayd “maxaad waqtiga u kala qaybsan wayday oo wax u baran wayday”, waxay tidhi “waxbarashadu waqtii iyo lacag bay joogtaa, noloshiibaanu la rafaadsanahay maxaan wax baranaa, waxbarasho bilaash ahna fursad iyo waqtii toona uma aanaan helin.

Caasha waa qof sodomeeyo jir ah oo waayaha aduunku dhafoorkeeda ka muuqdo, mana laha nin iyo caruur waqtigan hadda ah, waxaa la odhan karaa waa dhibaatooyinka waqtiga ee laga dhaxlo marka umadi ay gasho wadciga ay soomaalidu hadda ku jirto oo kale ah. Waxay ii sheegtay mudadaa ay ganacsiga ku soo jirtay inkastoo wax horumar ah aanay samayn, hadana inay ku faraxsan tahay inay nolosha la xarbiday oo intaa xoogeeda manaaafacaad sanaysayso.

Mar aan wax ka waydiiyey rajada ay qabto mustaqbalka inta ay le'eg tahay, waxay ii sheegtay inaanay marnaba rajo xumaan oo niyadeedu wanaagsan tahay. Caasha waxay ku nooshahay xaafad buushash ah oo ay ku nool yihiin dad badan oo Barakacayaal ah. Sida caadiga ah dhulka (bogcada) uu qof waliba degan yahay waa mid uu kiraystay, waxayna u kala qaalsan yihiin hadba sida ay magaalada ugu kala dhawyihii iyo fursadaha adeega sida suuqa, biyaha, korntada, waxbarashada, musqulaha iwm. Buushashka intooda badan ma laha musuqulo, biyo, adeeg caafimaad, waxbarasho iyo adeegyo kale oo noloshooda kaabi kara. Mar aan waydiiyey in marar ay cid kale caawimaad ka helaan waxay ii sheegtay Caasha in aanay jirin cid ay caawimaad ka helaan ama ay ka filayaan aan ilaahay ahayn...

Caasha waxay ku nooshahay magaalada Boosaaso laga soo bilaabo 1995-2008.

Maalinba waa si, kiiro baasta ah oo maanta aan sameeyey way taalaa, ayey tidhi mar aan...

Dhaqanka iyo xuquuqda

Galabtaa (2.12.08) jawiga Boosaaso waa mid diiran, laakiin waxaa dhacaysa dabayl aan sidaa u badanayn, jidadka oo boodh ah awgood, dadka iyo gaadiidka oo gees-ka-gees is qabsaday waxay kicinayaan habaas suuqana waxaad moodaa meel uu dagaal ka socdo, nadaam xumada, wado xumada iyo feker xumadu waa mid aan dhaliilaheeda halkan lagu soo koobi karin. Cidhiidhiga iyo wado xumada jirta awgood way adagtahay in magaalada la kala hago. Baabuurtax waa mid aad u malaynaysaa in midba ka uu ka hoon (buun) wayn yahay uu wadada ka riixanayo, Blka dadka sida oo sida dhooliga u yeedhaya malayn maysid, keeryoonaha rarka laga badiyey ee wada xumadu haysato, xamaaliga iyo hantiilaha is barbar ordanya, ayaa iyaguna u baahan wax kala haga Waa maalmihii ugu danbeeyey ee dalabaadka carrafo, waxaa la rarayaa badeecadaha kala duwan, waxaana weli si is daba joog ah u socda xoolaha. Hawsha socota waa mid moodaa inay kala qarinayaan dareenka meesha yaal iyo boodhka kacaya, waxaana wadooyinka taagan wiilal dhalin yaro ah oo hubaysan, wejigoodana ay ka muuqato diif, tababar xumo iyo saansaanta qaadka ama qaarkood ay weli cunayaan. Baabuurka wadada istaaga xabbad ayaa lagu dhaqaajinaya, adigoo arkayaa lagu ridayaan boooow.

Wadooyinka cidhiidhiga ah waa kuwo ay ka buuxaan hantaaqooyin kala duwan oo feker xumo iyo maamul xumo ay keeneen sida godod, dhagxaan, biro, dhismayaal loogu talo galay boos xidhasho, is qurxin, qashin, buushash kala duwan wadooyinka soo coomiyey, biraha adeega sida kontada iyo telefonada, jarjanjarooyin iwm. Markaad soconayso waa mid moodaa inay kala duwan oo badeecado kala duwan daabulaysa, boodhka ay kicinayaan wixii meel la dhigo mudo yar waxaa daboolaya habaas, sidookale waxaa maraya dad badan oo suuqa u jooga dano kala duwan. Guryaha waawayn qaarkood waxaa hortooda lagu qurxiyey balaad (mutuleel) dhalaalaya, nasiib daro waxaadda inaan dadku fahamsanayn dhibaatada ay arintaasi leedahay, waayo dad badan ayaa waxyeelo ka soo gaadhaa maalin kasta, laakiin cidina dan kama laha, wax diiwaan geliya dhacdooyinkana ma jiraan, hadii la ogyahayna ma jirto cid dhaqan gelisa wax-ka-qabashada arintaa, feker ahaana wax is-hor-taagaa ma jiraan, waxaana la odhan karaa wuxuu ka mid yahay waxyelada aqoon yahanka iyo demanaanta dadwaynaha. Si kedis ah ayaan ugu soo baxay qof dhulka laga qaadyo, markiiba waxaan dareemay inuu yahay qof balaadka ku siibatay, xuquuq laawayaasha ayuu ka mid yahay ayaan iskula faqay, waana haweenay, gacan ayey ka cabanaysaa, sida ay wax u qabto cidi

garan mayso, sawir ayaan ka qaaday magaceeda oo sadexan iyo halka laga heli karo ayaan qortay. Wuxaan la hadlay dadkii dukaanka lahaa, hase yeeshii wax garawshiiyo ah lagama helin. Wuxaanu guda galnay sidii arintan wax looga qaban lahaa, anagoo ujeedooyin dhawra ka leh sida xuquuqda dadkaa iyo in la dareemo waxyeelada balaadku leeyahay. Dad waxgarad ah ayaan doonay, wuxaan u sharaxay waxyeelada uu balaadku u leeyahay macaamiisha, dadka wadada maraya iyo dadka adeegaya, sidaa awgeed uu meel-ka-dhac ku yahay xuquuqda adeega, macaamiisha, danlayda, masaakiinta iyo maslaxada guud intaba. Dukaankii baanu tagnay, wadahadal dheer, isfaham la'aan iyo niyad jab badan wuxaanu isla meel dhignay in arinta lala socodsiiyo hantiilaha, laakiin waa goorma, waa sanadka soo socda, sidaa awgeed cidina isma waydiin karto goftii iyo gacanteeda.

Sida muuqata dhibkeedu ma aha mid sannadka soo socda sugi karta, arinta balaadkuna ma aha mid wax laga qaban karo hadaan baraaruujin la samayn, tolow yaad u bandhigtaan arinta? Waanu ku qasbanahay inaanu arinta cid kale u ban dhigno, wuxaanu raadinay cid kale. Ugu danbayn **waxaa ogolaatay inay caawiyaan Binti hay'ada Manhal**, hadaba Binti waa tuma?

Bint Ibraahim Cabdi sida sawirkeeda ka muuqata waa qof haweenay ah oo ka mid ah barakacayaasha ku nool Boosaaso. Waxay markeedii hore deganayd magaalada Muqdisho, xaa fada Xamar Jajab. Duulaankii Ethiopianku ay dalka kusoo galeen waxaa guriga ugu soo galay madfac dad badan ay ku hoobteen, wuxaanu dadkaa ka mid ahaa ninkeedii, kadibna waxay saddex caruur ah ula qaxday dhinaca Marka.

**Badhtmaha suuqa
halka uu falku ka dhacay**

Qiyaastii 180 meter falaadha horay uga soco, waa meesha uu shilku ka dhacay..., Sawirkan waxaa la qaady goor aroor ah oo shaqadu aanay weli si wanaagsan u bilaaban November 2008.

Waa isla markii shilku dhacay, waana goobtii uu shilku ka dhacay...

Waxaa ku adkaatay noloshii, kadibna waxay caruurtii ku dhaastay hooyadeed, iyadoo u dhaqaaqday wejigaa banaan. Binti waxay hadda ku nooshahay Boosaaso oo ay joogtay muddo lix bilood ah, halkasoo ay ka shaqaysa hadba wixii ay hesho. Ugu badnaan waxay bishii heshaa dhawr iyo tobant dollar, isla markaana wixii soo gala waxay masaariif ahaan ugu dirtaa caruurta. Binti waxay hadda la nooshahay abtigeed oo curyaan ah (labada lugood naafu ka ah), isla markaana leh shan caruur ah. **Binti waa qof u baahan caawimaad**, hadaba qofkii caawin kara ha kala soo xidhiidho mas'uuliinta ka shaqaysa hay'ada **Manhal xafiiskeeda Boosaaso**, gaar ahaan mas'uuliinta ay magacyada iyo telefonadoodu kala yihiin:

Khalif Cabdiraxman Maxamed

Mobile: 0025290 798637

Aadan Ismaaciil

Mobile: 0025 290 799252

Binti Ibraahim Cabdi wixii aad tari karto fadlan ugu soo hagaaji hay'ada Manhal oo ah hay'ad si wayn looga yaqaano Soomaaliya. Wixii aad ku taakulayn karto ugu soo hagaaji xawaalada Amal, Boosaaso oo ah halka ugu dhaw ama meeshii kale ee adiga kuu sahlan.

Manhal waa hay'ad khayri ah oo si wayn looga yaqaano Soomaaliya, hadaba inkastoo awoodeedu kooban tahay, hadana waxay haysaa masuuliyad ballaadhan. Waxay caawisaa dadka tabaalaysan, waxay ka qayb qaadataa dhisida goobaha waxbarashada, soosaarida biyaha, arimaha caafimaadka iwm. Aqoon yahanka soomaaliyeed waxaa looga baahan yahay inay ku fekeraan sidii hay'adahaas oo kale u horumarin lahaayeen, khaasatan dhinacyada dhiiri gelinta iyo feker waxqabad, in lagala qayb qaato cilmi baadhista horumarineed, midaynta iyo isu ururinta waxqabadka sida shirarka iyo kala faa'iidaysiga hay'adha isku shaqada ah iyo dejinta qorshayaal wax ku ool ah oo is wadi kara. Manhal waxay haysaa sawirka Binti waxayna booqatay goobta ay ku nooshahay, sidaa awgeed wixii aad ugu soo hagaajisaa gacan aamin ah ayaa u gaynaysa., waa Binti oo kaalmadii ugu horaysay ka gudoontay hay'ada Manhal 09.12.2008.

Wixii aad ku caawin karto waxaad u soo qoraysaa sida:

Binti Ibraahim Cabdi Boosaaso C/o ama laga helo hay'ada Manhal *telefonada masuuliinta aan kor ku soo sheegnay, baarakallaahu fiikum...*

Dhinaca socodka, soomaalidu waa dad laafyooda, berigii horena waxay ahaan jireen dad xarragooda.

Nin ka mid ah dadkii aanu ergada u kaxaysanay, balaadkii baanu tusnay:

- “intani ma iyadaa waxba ah...!” ninkii
- “nabarka qofka dilaa yaraan ma leh..” jawaab. Halkan ka eeg sawiro dheeraad ah Binti Ibraahim: [Binti 2](#), [Binti 3](#), [Binti 4](#), [Binti 5](#),,,

Xeryaha Barakacayaasha

Waxaa magaalada ka jira xeryo gaar ah oo si urursan ay ugu nool yihiiin dadka Barakacayaasha ah, waana kuwo xaaladoodu ay aad u liidato oo aan lahayn biyo, nadaafad, adeeg caafimaad, adeeg waxbarasho, deegaan waxtar ah oo dhaxanta iyo kulaylka ay kaga gaban karaan. Waxaa ka jira meelaha qaarkood nafaqa daro ka muuqata caruurga. Dhinaca wax soosaarka iyo shaqada sida xeryuhu ay magaalada ugu kala dhaw yihiiin ayey qadhaabka ugu kala fursad badan yihiiin, magaaladana waxaa ku badan dadka baahan ee dawarsanaya. Mar aan wax waydiiyey nin aqooniyahan ah sababta dadkan xoogooda looga faa'iidaysan waayey, iyadoo shaqooyin loo abuurayo, khaasatan waxsoosaarka beeraha, wuxuu ii sheegay in dadka lacagta leh ay yihiiin dad faa'iido degdeg ah doonaya oo aan ka fekerahayn mustaqbalka dadka iyo dalka. "Waxaa laga yaabaa weliba in dadkaasu u badan yihiiin, dad aan aqoon badan lahayn oo aan xitaa aqbali karin cilmi baadhista xaga dhaqaalaha iyo mashaariicda ay soo jeedin lahaayeen goobaha aqoontu" ayuu yidhi.

Mar aanu la kulanay hay'ad maxali ah oo ka shaqaysa arimaha Barakacayaasha, waxay noo sheegeen inay la kulmaan dhibaatooyin ay ka mid yihiiin waxyeelooyin iyo been abuur, **khaasatan wixii ka danbeeyey dhacdadii waynayd**. Waxay noosheegeen in wax waliba gabaabsi yihiiin waxyaalo qaxootiga loogu tala galayna ay ka jirto isku haysasho iyo xanibaad ka dhexaysa kooxo kale.

Dhinaca Barakacayaashu waxay noosheegeen, inay xaaladu marba si tahay, sidaa awgeed waxaa jirtay in mar la bilaabay in labadii billoodba mar wax la bixiyo, balse arimahaasu waxay u egysihiin bay yidhaahdeen hadda kuwo istaagay, waayo dhawr bilood waxba ma aanan arag. Dhanka kale markaad xaalada hoos u eegto, duruufaha ku xeeran awgood waxaa muuqata inay adag tahay sidii loo heli lahaa dad wax gaadhsii kara dadkaas. Dhibaatada arintaa ka taagan waxay keentay in been abuur laga sameeyo hay'adaha qaarkood, khaasatan kuwoodii waxqabadka ahaa, iyadoo ay jiraan tartan dhaqaale iyo ujeedooyin siyaasadeed. Waxaa gebi ahaan qarka u saaran in hayadaha magaca islaamka wata ay meesha ka baxaan, waana kuwa keliya ee sida muuqata ugu haboon oo dadkan si wax-ku-ool ah wax-u-gaadhsii kara.

Sawirkan waa mid is tarjumaya, hadaba:

- Calaamada bidix Unicef, waa madbacad
- Calaamada WFP waa daabacad
- Laakiin, Danish Refugee council waa shaabad...

... waad aragtaan saddex jeer ayaa wax lagu qaataay, ma laha maalin iyo taariikh toona..., hadaba sida muuqata kani waa heshiis, wejiyo badan yeekan kara oo ka dhexeyya hay'adaha UNka iyo kooxo kala duwan

Markii aanu aragnay dhibaataada meesha taala waxaanu booqanay iskuul ku dhaw xero qaxooti, anagoo wax ka waydiinay sababta baahida waxbarasho ee qaxootiga ay u buuxin waayeen. Jawaabtii ay ka bixiyeen arintaa waxay noqotay “iskuulka waxaanu ku wadnaa lacag yar oo ardayda laga qaado, taas oo aanu ku daboolo agabka waxbarashada, baahida macalinka iyo adeegyada muhiimka Iskuulku waa yar yahay, waxaana dhigta 800 oo arday, dhaqaaluhu wuu liitaa, cid kalena kuma aanu tiirsanin, sidaa awgeed ma dabooli karno dhinac dhaqaale iyo awood (capacity) ahaanba, laakiin waxaa jira tiro yar oo caruurta qaxootiga ah oo aanu lacag la’aan ku qaadano sannadkii. Mar aan wax ka waydiiyey masuul ka tirsan dallada waxbarashada ee PEN arimahaa, wuxuu ii sheegay in dhaqaalahaa uu maamulku ugu talo galay waxbarashada uu 1% ka yahay miisaaniyada, sidaa awgeed dhaqaalahaa oo liito awgeed waxay dadku ku qasban yihiin sidii suurogal ah oo caruurta wax lagu bari karo.

Sawiradan hoose waxaad ka arki kartaa goobo loogu talo galay in wax lagu baro da’yarta xero qaxooti oo gamaaray ama xidhmay, meelaha qaarkood weli dedkii ayaa saaran, marka wax yimaadaana waxaa ka socda shaqo sida la ii sheegay aan tayo badan lahayn.

Iskuul1, halkan laba ciyaal ah ayaa fadhiya oo timaha isu ciiraya, waxay degan yihiin guriga ama buushka ku xiga waabta, su’alo koban ayaanu waydiinay...

Iskuul2

Boosa iyo muuaalo kale:

- *Maqaaladan taxanaha ah waa kuwo aanu ugu talo galay inay ka faa’idaystaan aqoon yahanka dalka ka durugsan, waxgaradka (the real one), dadka daneeya arimaha dalkooda ee dacalada aduunka, da’yarta debadaha ku kortay iyo weliba warbaahinta soomaaliyeed, sidaa awgeed waxaanu idiinku soo gudbin doonaa si masuuliyad ay ku jirto, laakiin leh qaab dareen oo hadana ah sida ugu hufan, ugu run-san, uguna abaabulan, si ay tixraac ugu noqoto hoos-u-eegida umuuraha taagan sida wacyigelinta, socdaalada, cilmbaadhista, kulamada iwm. Waxaa dhici karta arin nin la toosan inay nin kale la qaloocato, hadaba “Walle inan ragow waxaad mooye qooqaaratiyo maluhu waa been”. Maqaaladu waa kuwo xambaarsan, toosin, waxqabad, baraarujin, xuquuq, horumarin, feker iyo garowshiiyo leh aragti qawmiyadeed, hadaba maxay tahay qawmiyad? Taasi waa dawrka aqoon yahanka...*
- *Dhinaca fekerka, waxaa aduunka ka jira nadaam ku dhisan aqbalida fekerka iyo tala bixinta waxaana lagu magacaabi karaa **xogmaal**. Waxaa maalin kasta la diiwaan gelyiaa qaladaad, kaasoo ka dhasha waxqabadka caadiga ah ama wax si dabiici ah u dhaca, laakiin aadamaha dhibaato ku ah. Waxaa la raadiyaa xal, iyadoo la eegayo sida ugu haboon ee wax looga qaban karo. Helitaanka saxitaanka waxaa laga qaadan karaa qof kasta oo xalka hela, marka shuruuduhu buuksamaan..., meel marintu ma aha mid had iyo gooraale ku xidhan in lala kaashado hay’adaha amniga, garsoorka, dhaqaalahaa iwm., laakiin kuwo badan waxaa go’aan ka gaadha bulshada meesha ku nool, waxayse ku xidhan tahay heerka garaadkeeda, abaabulkeeda, isku xidhkeeda iyo unugeeda, sidaa awgeed sabab loogama dhigi karo fawdada Soomaaliya ka jirta xaalad kasta. Marka la eego balaadka soomaalidu guryaha hortooda ku qurxiso waxaa fuula boodh, kaasoo loogu simbiriirixdo sida barafka (balaadkan hadda isticmaalkiisa caalamka waa ku yaryahay), waxaana haboon in la barto sida looga dadaalo waxyeelada siibashada sida barafka dalalka qaboobaha, hadaba is waydiintu waxay tahay: yaa loo raaci karaa waxyeelada maalin kasta ka dhalata arintaa? taasi waa mid aan u dhaafyo wacyi iyo xal u helideeda aqoonyahanka iyo shareecada...*
- *Afrika waxaa laga yaabaa inay caaditahay inaad aragto guri wayn oo aan lahayn waddo, biyo (waxaa laga yaabaa in tuurta loogu dhaamiyo), hilin (qashin mareeno), nadaafad,*

koronto (matoor ayaa laga yaabaa inuu u guuxayo, imisa sarood iyo imisa qarash, waxyeelo deegaa degaansho la'aan iwm ayey ku kici karaan), daaqadaha oo qashinka laga tuuro waxaa laga yaabaa inay caadi tahay, waayo wixii derbiga ka danbeeyaa waa hanti dad-wayne, xaga shaqada iyo waxsoosaarka waxaa la hubaa in lagu isticmaalo wax meel kale la keenay, waxaana lagaga nool yahay hant dadwayne siday toonto ha ku timaadee, la isma waydin karo "waar tolow yaa ina barakiciyey, waaaar mooryaanta yaa inaga iibiyey", ma laha nabadjelyo oo hub ayaa lagu ilaaliyaa, waayo muran baa ka taagan, waxaana soo eegaya indho badan oo baahan, sidaa awgeed soomaaliya Soomaali ayey u tahay...

كما نعلم إننا نعيش في عالم تواجهه الحروب والمتاعب الطبيعية، لذا نرى في كل حل وعَفَدْ عددًا من الناس يهاجرون من بلدانهم الأصلية ويلحّون إلى أوطانِ ليس لهم سُوا بقى عادائهم ومناهم، إذنً هناك سؤال تقول: "كيف نتعامل مع المشكلات التي تواجهنا في العالم".

سؤال اليوم: جمعية التنمية منطقة هود

HDA waxaad kala xidhiidhi kartaa xarunteeda Buhodle ama email hdacentre@yahoo.com

Sawirro: Boosaaso:

WD.: Hassan Nuur
jointgroup@gmail.com

Faafin: SomaliTalk.com | Jan 1, 2009